

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК МЕТИ НАВЧАННЯ: СФЕРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

CONTENT AND STRUCTURE OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE BEING AN AIM OF LEARNING: PUBLIC ADMINISTRATION SPHERE

Наразі пріоритетним завданням післядипломної освіти є формування фахівців з достатнім рівнем знань іноземної мови для успішного обміну науково-технічними досягненнями по міжмовних каналах, зі знаннями мови як елементу культури. Іношомовна компетентність є передумовою професійного розвитку фахівця, а володіння професійно спрямованою іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування дозволить йому побудувати базу свого особистого та соціального життя з практичними навичками та вміннями реалізувати їх у професійній діяльності. Це дозволяє констатувати важливість і необхідність формування в публічних управлінців іношомовної компетентності, що зумовило актуальність дослідження, мета якого – визначити та теоретично обґрунтувати зміст і структуру професійно спрямованої іношомовної компетентності як мети навчання, а також окреслити значущості її формування для публічних управлінців. Зазначена мета зумовила використання теоретичних (вивчення філософських, лінгвістичних, психологічних, дидактичних і методичних праць з метою осмислення проблеми, вироблення теоретичних засад та концептуальних підходів до опрацювання програмного матеріалу) та емпіричних (наукове спостереження за процесом навчання професійно спрямованої іноземної мови публічних управлінців з метою з'ясування стану проблеми) методів дослідження. У статті визначено та теоретично обґрунтовано зміст і структуру професійно спрямованої іношомовної компетентності публічних управлінців як мети навчання, а також окреслено значущість її формування для зазначених фахівців. Висвітлено вимоги до кандидатів на посади публічної служби в Європейському просторі й освітні процеси в рамках післядипломної освіти в Україні. Задля реалізації мети в статті також було визначено основні компоненти професійно спрямованої іношомовної компетентності, окреслено структуру й компоненти змісту навчання професійно спрямованої іноземної мови, розкрито умови формування зазначеної компетентності публічних управлінців. Результатом дотримання цих вимог є успішна реалізація провідної мети навчання професійно спрямованої іноземної мови.

Ключові слова: професійно спрямована іношомовна компетентність, професійна компетентність, зміст навчання, публічні управлінці, професійна освіта.

Currently, the priority of postgraduate education is the preparation of specialists with a sufficient level of knowledge of a foreign language for the successful exchange of both scientific and technical achievements through inter-lingual channels, with knowledge of the language as an element of culture. Foreign language competence is a prerequisite for professional development of a specialist, and knowledge of a professionally oriented foreign language as a means of intercultural communication will allow a prospective specialist to build the basis of their personal and social life with practical skills and abilities to implement them in professional activities. This allows us to highlight the importance and necessity of a foreign language competence development in the sphere of public administration, which led to the relevance of the study, the aim of which is at defining the content and structure of professionally oriented foreign language competence as a learning goal. This aim led to the use of theoretical research methods (studying philosophical, linguistic, psychological, didactic and methodological papers to understand the problem, developing theoretical foundations and conceptual approaches to the development of program material) and empirical ones (scientific observation of professionally oriented foreign language teaching of public administrators). The article also outlines the importance of the development of professionally oriented foreign language competence for the public administrators, highlights the main requirements for the candidates for public service positions in the European space and discovers educational processes in the framework of postgraduate education in Ukraine. The key components of professionally oriented foreign language competence of public administrators are determined in the paper, the structure and component of the content of the given competence are outlined, the conditions of the development of professionally oriented foreign language competence are revealed.

Key words: foreign language competence for professional purposes, professional competence, learning content, public administrators, professional education.

УДК 378.147.811.111
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/34-1.18>

Сизенко А.С.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов
економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Дьячкова Я.О.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Наразі одним із потужних факторів зміни соціальних умов, передумовою економічних та науково-технічних перетворень у країні є післядипломна освіта та пов'язана з нею підготовка кадрів. Післядипломна освіта і кваліфікація стають гарантією

соціального благополуччя, умовою конкурентоспроможності фахівця на ринку праці. Розвиток країни у ХХІ столітті пов'язується з якістю іношомовної професійної підготовки фахівців, що сприятиме успішній інтеграції України в загальноєвропейський культурно-комунікаційний простір.

Реформування Україною державного управління, підписання фінансової угоди між Урядом України та Європейською Комісією, що передбачає підтримку України в реалізації Стратегії реформування державного управління в межах програми ЄС «Підтримка комплексної реформи державного управління в Україні» та інших міжнародних договорів, вимагає підготовки нового покоління державних управлінців, які мають досконало володіти англійською мовою (далі – АМ) як робочою мовою Ради Європи [21]. Також на своєму шляху до євроінтеграції Україна стандартизує вимоги до сфери державного управління та якості підготовки фахівців, асимілюючи досвід країн-реформаторів, у яких фахівці повинні мати глибокі знання однієї з офіційних мов ЄС (*рівень C1*) та достатні знання (*на рівні B2*) другої офіційної мови ЄС [20].

Беззаперечним стає той факт, що ефективність забезпечення міжнародного співробітництва значною мірою залежить від рівня володіння публічними управлінцями АМ. За даними масштабного дослідження «Навички для сучасної України», проведеного Світовим банком, на ринку праці найбільш актуальним є поєднання технічних, соціо-емоційних і когнітивних навичок. Зокрема, знання іноземних мов входить до 10-ти найбільш поцінованих навичок у чотирьох досліджуваних секторах (агровиробництво, агропереробка, відновлювана енергетика та інформаційні технології) [12, с. 66].

Мета статті. Вищезазначене актуалізує проблему формування професійно спрямованої іншомовної компетентності (далі – ПСІК) у публічних управлінців задля задоволення вимог сучасних нормативних документів, які регулюють освітні процеси у сфері післядипломної освіти, та визначає мету нашої статті, що полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні змісту і структури зазначеної компетентності як мети навчання, а також в окресленні значущості її формування для публічних управлінців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні проводилися дослідження з методики навчання іноземної мови (далі – ІМ) для професійного спілкування, зокрема: учителів (Вдовіна Т.О., Гронь Л.В., Морська Л.І., Пінська О.В. та ін.), економістів (Мірошниченко Є.В., Скуратівська Г.С., Устименко О.М.), юристів (Котлярова Л.Б., Савченко Г.П. тощо), медиків і фармацевтів (Марковина І.Ю., Петрачук О.П. та ін.), військових (Зайцева Р.Г., Онисіна І.С., Угрюмова Н.І.), фахівців з технічних спеціальностей (Гришина І.М., Дроздова І.П., Ємельянова Г.О., Тоцька Н.Л., Тарнопольський О.Б., Чірва І.В.). Але змісту і структурі ПСІК як мети навчання у сфері публічного управління приділялось недостатньо уваги.

Виклад основного матеріалу. Отже, іншомовна компетентність є передумовою професійного розвитку публічного управлінця, а володіння

ІМ як засобом міжкультурного спілкування дозволить йому побудувати базу свого особистого й соціального життя з практичними навичками та вміннями, реалізувати їх у професійній діяльності. Це дозволяє констатувати важливість і необхідність формування у публічних управлінців ПСІК.

Як вже було нами зазначено, підготовка сучасного фахівця у сфері публічного управління повинна відповідати потребам суспільства, що передбачають: високий професіоналізм у вибраній сфері; готовність брати на себе відповідальність; інноваційний та системний стиль мислення і готовність до змін. Публічний управлінець повинен мати високі духовні й моральні ідеали та переконання, високу політичну, правову та економічну культуру. Також сучасний публічний управлінець повинен [8]: уміти формулювати цілі службового і неформального спілкування; організовувати процес спілкування і вміти управляти ним (застосовуючи різні тактичні прийоми, не забуваючи про стратегічну лінію); володіти технікою мовлення, знати мовленнєвий етикет і вміло його використовувати; уміти ставити запитання і конкретно та коректно відповідати на них; уміти вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, полеміку, дискусію, діалог, ділові переговори, наради тощо; вміти аналізувати конфліктні ситуації, конфронтації, що виникають у сфері службових відносин, і вибрати найефективніші методики їх розв'язання; володіти прийомами переконання, навіювання, критики; розуміти «мову невербальних сигналів» у поведінці своїх комунікативних партнерів і відповідно реагувати на неї; знати діловий етикет і вміти його використовувати; вміти знімати стрес, адаптуватись до певних умов тощо.

Вищезазначеного можна досягти завдяки реалізації компетентнісного підходу до навчання, що передбачає; усвідомлення своїх спонукань до діяльності, прагнень і ціннісних орієнтацій, мотивів, уявлень про свої соціально-професійні ролі; аналіз та оцінку своїх особистісних якостей, знань, навичок та вмінь; регулювання на цій основі свого саморозвитку і власної діяльності [3].

Стратегію сучасної вітчизняної вищої освіти становлять процеси, пов'язані з формуванням професійної компетентності фахівця, зокрема такої її важливої складової частини, як іншомовна. Реалізацію цього стратегічного напрямку в межах ЗВО забезпечує іншомовна освіта у вигляді цілісного та системного освітнього процесу, спрямованого на професійну підготовку студентів «змістом і засобами ІМ» [7, с. 4]. Таким чином, іншомовна освіта у вищій школі має створювати умови для формування полікультурної мовної особистості, яка, за визначенням Н. Микитенко, є «цілісною особистістю, в структурі якої засобами ІМ сформований комплекс компетентностей, що забезпечує розвиток її здатності до позитивної активної вза-

ємодії із представниками полікультурного світу» [11, с. 94].

У зв'язку зі складністю та багатоплановістю процесу іншомовного спілкування на професійні теми вважаємо за необхідне визначити основні компоненти ПСІК, спираючись на роботу Н.Б. Завиначенко у сфері іншомовної комунікативної компетентності [5]:

1) гностичний: система знань про сутність і особливості професійного спілкування; знання про стилі іншомовного спілкування, загальнокультурна компетентність, яка дозволяє зрозуміти приховані змісти, асоціації співрозмовника тощо;

2) комунікативний: комунікативні вміння, що дозволяють установлювати контакт зі співрозмовником, керувати ситуацією професійної взаємодії із суб'єктом іншомовної комунікації; культура мовлення; експресивні, перцептивно-рефлексивні вміння;

3) емоційний: гуманістична установка на спілкування, інтерес до партнера по спілкуванню; розвинуті емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями; позитивна Я-концепція та психоемоційний стан.

Можемо бачити, що дослідниця розглядала структуру компетентності через призму знань про мову, що вивчається, комунікативних навичок та вмінь, а також емоційного складника, що є відображенням розвинутого емоційного інтелекту суб'єкта професійної взаємодії.

Проаналізувавши й інші роботи вітчизняних дослідників у вибраній нами сфері, ми можемо виділити такі основні структурні компоненти ПСІК фахівця [8; 14; 15], екстраполювавши їх на сферу публічного управління в нашому дослідженні:

1. Мовний (лінгвістичний) компонент – це система знань про сутність і особливості професійного спілкування (здатність фахівця на основі певних правил вимовляти низку граматичних фраз; володіння ним системою відомостей про іноземну мову, що вивчається, на фонетичному, лексичному, словотворчому, морфологічному, синтаксичному, стилістичному рівнях).

2. Соціальний компонент – це здатність і готовність публічного управлінця до спілкування, бажання й уміння вступати в контакт з іншими людьми; чинниками тут виступають потреби, мотиви, ставлення до інших комунікантів, а також самооцінка; прагнення до іншомовної комунікації вимагає від фахівця здібностей швидко орієнтуватися в соціальній ситуації й управляти нею.

3. Соціолінгвістичний компонент – це здатність публічного управлінця використовувати і перетворювати мовні форми відповідно до ситуації, що виникла, її місця, стосунків між комунікантами тощо, формування в нього вмінь використовувати одиниці АМ в адекватних ситуаціях спілкування,

розвиток навичок грамотно і коректно використовувати освоєний лексичний, граматичний, фонетичний матеріал у процесі спілкування АМ в усній та письмовій формах.

4. Соціокультурний компонент містить знання соціокультурного контексту, в якому використовується мова, а також впливи оточення на вибір мовних форм. Цей компонент передбачає наявність у публічного управлінця знань про власну культуру та культуру носіїв мови, що вивчається, подібності та відмінності між ними, а також здатність користуватися ресурсами елементів соціокультурного контексту – звичаями, правилами, нормами, соціальними стереотипами тощо.

5. Рефлексивний компонент характеризується такими аспектами:

а) володіння вміннями спільної діяльності, зокрема узгодження і координація діяльності з іншими учасниками комунікативної взаємодії; об'єктивне оцінювання власного внеску в розв'язання колективних завдань; урахування особливостей різних видів рольової поведінки (наприклад, «колега» – «колега», «керівник» – «підлеглий» тощо);

б) оцінювання власної діяльності з боку правових норм, моральних, естетичних цінностей тощо.

6. Прагматичний компонент – це здатність публічного управлінця володіти всім комплексом комунікативної поведінки як сукупністю норм і традицій спілкування в тій чи іншій лінгвокультурній спільноті.

7. Дискурсивний компонент – це здатність публічного управлінця розуміти іншого та досягати когерентності окремих висловлювань у значущих комунікативних моделях, інакше кажучи – це здатність викликати дискурс, використовувати та інтерпретувати форми і значення слів для створення текстів.

Зазначені структурні компоненти якнайповніше відображають зміст ПСІК у форматі її діяльнісної та комунікативної підструктур і відповідають цілям навчання ІМ публічних управлінців, а ефективність і результативність формування ПСІК фахівця у свою чергу визначається рівнем сформованості кожного з перерахованих компонентів.

Ми можемо бачити, що ПСІК має цілком чіткі зміст та структуру, складники яких дають загальну характеристику самого поняття іншомовної компетентності. Слід також зазначити, що ПСІК виступає інструментом, за допомогою якого відбувається подальше формування та вдосконалення професійної компетентності фахівця у сфері публічного управління й адміністрування, що у свою чергу надасть можливість успішно виконувати фахові завдання в процесі іншомовної міжкультурної взаємодії. Відповідно, наступним кроком буде аналіз місця професійно спрямованої ІК у змісті навчання АМ у сфері публічного управління.

Як відомо, зміст навчання ІМ – це багатокомпонентна структура, що складається з певним чином організованого навчального матеріалу й формується та реалізується в процесі навчання з урахуванням цілей і завдань освіти на певному етапі розвитку суспільства [4]. Відправним матеріалом для відбору змісту навчання АМ публічних управлінців є: стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю, вимоги освітньо-професійних програм, програми навчальної дисципліни.

Під час вирішення питання про відбір змісту навчання професійно спрямованої АМ та його компонентів ми спираємось на підхід, висвітлений у роботі групи дослідників під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої, в якій узагальнюються думки різних учених-методистів і представлені два компоненти змісту навчання іноземних мов і культур: предметний та процесуальний [13].

Отже, структура змісту навчання професійно спрямованої АМ у сфері публічного управління складається з таких компонентів, що реалізують предметну та процесуальну сторони мовленнєвої діяльності [13]:

1. Сфери, ситуації, теми спілкування, в межах яких розгортається та реалізовується навчання; комунікативні цілі й наміри; мовленнєві вміння і вправи для їх розвитку; відповідні знання.

2. Мовний і мовленнєвий матеріал, що виступає засобом спілкування; навички оперування цим матеріалом, які характеризують рівень практичного володіння професійно спрямованою АМ як засобом спілкування, та вправи для їх формування; відповідні знання.

3. Навчальні та комунікативні стратегії; вміння оперувати ними і вправи для їх розвитку; відповідні знання.

Зазначимо, що до предметного аспекту змісту навчання професійно спрямованої АМ відносяться знання лінгвістичного, наукового, соціокультурного та професійного характеру, мовний (фонетичні, граматичні та лексичні компоненти, які є необхідними в процесі навчання АМ) і мовленнєвий матеріал (мовленнєві зразки різних рівнів, тексти). Процесуальний аспект у свою чергу передбачає навички та вміння використовувати набуті знання для здійснення спілкування в ситуаціях професійної взаємодії.

З метою з'ясування практичного стану досліджуваної проблеми нами був проаналізований зміст навчання АМ публічних управлінців за навчальними програмами (за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування») різних ЗВО з точки зору предметного та процесуального його аспектів. Результати аналізу свідчать про те, що предметний аспект змісту навчання професійно спрямованої АМ майже повною мірою відображається в усіх проаналізованих нами програмах. Всі програми з дисципліни корелюють із прийнятими

нормативними документами в країні. Компонентами предметного аспекту змісту навчання професійно спрямованої АМ, які повністю задовольняють чинні вимоги, є: сфери спілкування; теми і ситуації, які зумовлюють предметно-змістовий план професійно спрямованої АМ та вибір мовних засобів; мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний); мовні знання (знання правил виконання дій з мовним матеріалом); лінгвосціокультурні знання; навчальні знання (знання відповідних навчальних та комунікативних стратегій). Це сприяло зосередженню нашої уваги на подальшому доборі мовленнєвого матеріалу.

Аналіз процесуального аспекту змісту навчання професійно спрямованої АМ показав, що навички та вміння використовувати набуті знання для здійснення спілкування в ситуаціях професійної взаємодії визначаються в програмах загально, безвідносно до функціональних типів діалогу та монологу й рівня володіння АМ. Зазначене актуалізує визначення конкретних умінь професійно спрямованого спілкування англійською мовою.

Отже, розглянемо кожний компонент змісту навчання професійно спрямованої АМ публічних управлінців більш детально.

Сфера спілкування, яка представляє екстралінгвістичний фон, що впливає на мовленнєву поведінку і вибір мовних засобів, визначається науковцями як сукупність однорідних ситуацій, тем спілкування та мовного матеріалу, які реалізують зміст комунікації щодо певного предмету обговорення у відповідних галузях соціальної взаємодії [1, с. 299; 19]. До сфер спілкування, що охоплюють професійне життя (діяльність) публічних управлінців та в яких реалізуються всі види мовленнєвої діяльності, належать національно-безпекова [2] та професійно-трудова (у зв'язку з тим, що спілкування публічних управлінців з колегами та непрофесіоналами-громадянами відрізняється) [2]. Вищезазначене ми можемо екстраполювати на наше дослідження і розглядати професійно спрямовану АМ публічних управлінців у двох вищевказаних сферах спілкування.

Таким чином, вибір сфери спілкування дає можливість визначити типові ситуації спілкування фахівців і комунікативні наміри, що виникають у цих ситуаціях.

Враховуючи специфіку роботи публічних управлінців, професійні обов'язки, які вони мають виконувати, та посади, які вони можуть обіймати, ми уточнили комунікативні ситуації усного іншомовного спілкування публічних управлінців, визначили номенклатуру комунікативних ролей, конкретизували наміри учасників комунікації і стилі спілкування, притаманні представникам даної професії (табл.1). Таким чином, ми розглядатимемо лише офіційне англomовне спілкування фахівців, вважаючи його основним підґрунтям для формування

ПСІК у публічних управлінців.

Дослідивши програми з АМ з метою уточнення змісту формування ПСІК у державних управлінців, нами були виокремлені *теми спілкування*, в межах яких розгортається та реалізовується відповідне навчання: 1. Ділова бесіда; 2. Ознаки та види ділового спілкування; 3. Комунікативна та інтерактивні сторони спілкування; 4. Перцептивна сторона спілкування; 4. Кадрова та дисциплінарна бесіди; 5. Ділова нарада; 6. Прийом відвідувачів; 7. Публічна промова; 8. Телефонне спілкування; 9. Конфлікти в професійному середовищі. Але теми можуть варіюватись у межах певної дисципліни та курсу.

Отже, виділення комунікативних намірів, що мають текстоутворюючу функцію та є необхідними для виявлення законів побудови висловлювання, відіграє значну роль у формуванні ПСІК. *Комунікативний намір* – це мисленнєве передбачення учасниками комунікації бажаного для них результату спілкування; намір того, хто говорить, висловити якийсь значущий смисл за допомогою мовленнєвих засобів. В основі комунікативного наміру лежать мотив, мета і зміст мовленнєвого висловлювання [13]. Для виділення комунікативних намірів розглянемо комунікативну професіограму публічних управлінців.

Як ми зазначали, комунікативна діяльність є однією з провідних в публічному управлінні. Вона полягає у спілкуванні в умовах державного управління та регулювання. Це означає, що представники всіх управлінських професій повинні насамперед мати неабиякі здібності співрозмовників, які ведуть бесіду в особливо важких умовах: відмінно володіти мовою, зокрема ІМ, уміти отримувати необхідну інформацію в процесі спілкування, якісно аналізувати й систематизувати її та передбачати можливі наслідки подолання проблем, змінювати параметри бесіди, знайти правильне пояснення фактам, переконати співрозмовника тощо. Саме ці вміння є основою комунікативних намірів, які становлять змістову основу професійного спілкування публічних управлінців.

Наступним необхідним кроком для реалізації комунікативної спрямованості навчання АМ для професійного спілкування є визначення найпоширеніших функціональних стилів спілкування публічних управлінців. Професійна мова публічних управлінців має різні функціональні стилі та різні жанри. Мовлення публічних управлінців поєднує в собі елементи офіційно-ділового, публіцистичного, наукового і розмовного стилів. Поєднання елементів різних стилів пояснюється досить широкою сферою професійної діяльності цих фахівців та передбачає спілкування як у суто державно-управлінській сфері, так і в економічній, політичній, торгівельній, громадській тощо. Ми екстраполюємо на наше дослідження специфіку

поєднання офіційно-ділового, публіцистичного та наукового стилів, що спричинено переважанням офіційного виду спілкування в національно-безпековій і професійно-трудої сферах спілкування публічних управлінців.

Узагальнимо вищезазначене в табл. 1, яка ілюструє комунікативні ситуації англійського спілкування публічних управлінців у межах національно-безпекової і професійно-трудої сфер спілкування, їхні комунікативні ролі та наміри, а також стилі спілкування. Зазначимо, що комунікативні ролі зазначені з позиції категорій та підкатегорій, окреслених у Переліку посад державної служби, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 16 від 15 січня 2020 року [16].

Таким чином, динаміка досягнення мети навчання АМ визначається реалізацією умов формування ПСІК фахівців, що розглядаються як необхідна та достатня сукупність можливостей, обставин і заходів освітнього процесу, дотримання яких забезпечує досягнення ними більш високого рівня сформованості цієї особистісної якості.

До таких умов належать:

1) визначення та відбір змісту іншомовної освіти на основі аналізу відповідної професійної діяльності фахівців;

2) алгоритмічність етапів, послідовність та систематичність процесу формування ПСІК публічних управлінців;

3) інтенсифікація процесу формування ПСІК завдяки зануренню учасників освітнього процесу в іншомовне середовище.

Висновки. Отже, компоненти змісту формування ПСІК охоплюють два аспекти: діяльнісний і комунікативний. Діяльнісний аспект відноситься до знань лінгвістичного (знання лінгвістичних особливостей професійно спрямованої АМ), наукового, соціокультурного (знання ключових елементів культури професійного мовлення, мовленнєвої та немовленнєвої поведінки публічних управлінців-носіїв АМ у процесі професійного спілкування тощо) і професійного характеру (знання специфіки типових ситуацій професійного життя публічних управлінців, іншої системи понять, через яку сприймається дійсність, про зарубіжну публічну (державну) сферу спілкування, особливостей професійно-трудої сфери спілкування англійських країн тощо); мовного та мовленнєвого матеріалу. Комунікативний аспект передбачає навички та вміння використовувати набуті знання для здійснення професійно спрямованого іншомовного спілкування.

Сутність процесу формування ПСІК публічних управлінців можна аргументовано розглядати як їхню підготовку до спілкування в різних умовах професійної діяльності. Такий підхід передбачає комплексне використання оновленого змісту та сукупності інноваційних методів і технологій

Таблиця 1

Номенклатура комунікативних ситуацій за сферами спілкування публічних управлінців

Комунікативні ситуації	Комунікативні ролі	Комунікативні наміри	Стилі спілкування
Національно-безпекова сфера спілкування			
надання консультацій	Б2, Б3, В1	з'ясувати стан проблеми; проаналізувати факти; рекомендувати; пояснити вчинки/дії або наслідки; оцінити проблему/наслідки/збитки тощо; порадити; заохотити; переконати співрозмовника (в усній чи письмовій формах)	Офіційно-діловий
представлення інтересів	А1, А2, Б1	представити інформацію; уточнити інформацію; узагальнити; аргументувати точку зору; переконати партнера по спілкуванню/аудиторію; закликати до дій	Офіційно-діловий, публіцистичний
виголошення публічного виступу перед іноземною аудиторією	всі професії	відібрати літературу АМ; написати промову; підготувати презентацію; проголосити промову; висвітлити факти/інформацію; схвалити рішення/аргументи/контраргументи; вплинути на/переконати аудиторію; закликати до дій; врегулювати організаційні відносини	Науковий, офіційно-діловий
встановлення зв'язків із громадськістю (англомовною спільнотою)	В	представити інформацію; ознайомити з фактами/правилами/правами/наслідками неправомірних дій тощо; попередити партнера по спілкуванню/аудиторію; пояснити; аргументувати позицію/рішення/точку зору; прогнозувати; переконати партнера по спілкуванню/аудиторію	Офіційно-діловий
Підвищення кваліфікації за кордоном	всі професії	розуміти навчальний матеріал; читати професійні тексти, документи тощо; сприймати мовлення на слух; анотувати інформацію; листуватися з колегами; роз'яснити позицію/стан речей; переконати партнера по спілкуванню; обґрунтувати; попередити розвиток подій/про можливі наслідки; запобігти та урегулювати конфлікти; закликати партнера по спілкуванню до дій	Офіційно-діловий, науковий
встановлення ділових відносин з іноземними колегами	А1, А2, Б1, Б2	ознайомитись з інформацією АМ; листуватися з колегами; надати інформацію; ознайомити з фактами/наслідками/законодавчими актами; переконати; довести; проаналізувати; попередити; пояснити	Офіційно-діловий
Професійно-трудова сфера спілкування			
надання консультативної допомоги іноземцям	Б2, Б3, В1	розуміти співрозмовника на слух; представити інформацію; з'ясувати причини/обставини діла тощо; обговорити; уточнити дані/причини/обставини діла; узгодити; переконати партнера по спілкуванню; порадити	Офіційно-діловий (з елементами розмовного)
проведення наради з іноземними колегами/підлеглими	всі професії	представити інформацію; з'ясувати стан проблеми/обставини; обговорити наступні дії/плани/особливості діла тощо; уточнити; узгодити; переконати аудиторію; порадити	Офіційно-діловий
ведення переговорів, обговорення контрактів	А, Б, В1	прочитати контракт АМ; представити інформацію; з'ясувати обставини переговорів/вимоги сторін/недоліки та переваги контракту тощо; обговорити умови; уточнити переваги/умови; узгодити; переконати партнера/ів по спілкуванню; порадити; зрозуміти мовлення співрозмовника на слух	Офіційно-діловий
участь у наукових конференціях за кордоном	Публічний управлінець-учений	підготувати наукову доповідь; представити інформацію; доповісти; пояснити причинно-наслідкові зв'язки/факти/точку зору тощо; обґрунтувати точку зору/наукову позицію; унаочнити дані/факти; узагальнити; довести	Науковий, офіційно-діловий
міжособистісне офіційне професійне спілкування з іноземними колегами	всі професії	вести small talks; обговорити; уточнити інформацію/події/факти тощо; узгодити результати роботи/дії/плани тощо; переконати колега/партнера по спілкуванню; порадити; роздумачити; заперечити; упевнити колега/партнера по спілкуванню; вести ділове листування.	Офіційно-діловий (з елементами розмовного)

навчання АМ, а також організацію цілісного освітнього процесу, побудованого на основі компетентнісного і комунікативного підходів. Зазначимо також, що врахування та гармонійне поєднання всіх трьох компонентів змісту навчання професійно спрямованої АМ дозволить розробити мето-

дику формування ПСІК у публічних управлінців, що може бути предметом подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков): словарь. Санкт-Петербург : «Златоуст», 1999. 472 с.

2. Бондаренко В.К. Оновлення поняття «адміністративно-політична сфера» у публічному адмініструванні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 3. Том 1. С. 125–128.
3. Галкіна В.Д. Зміст і структура іншомовної професійної компетентності майбутніх магістрів військового управління. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 4 (41). С. 24–29.
4. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Москва : Изд. центр «Академия», 2008. 336 с.
5. Завіниченко Н.Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 ; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ, 2003. 223 с.
6. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу № 74 (2737). *Урядовий кур'єр*. 2004. 20 квітня.
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / перекл. з англ. ; наук. роз. укр. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Лепвіт, 2003. 273 с.
8. Комунікативна компетентність державних службовців яка елемент модернізації системи державної служби. Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. Івано-Франківськ, 2012. 154 с.
9. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии : учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. Заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2010. 192 с.
10. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О.Б. Бігіч та ін. ; за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
11. Микитенко Н.О. Технологія формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2011. 411 с.
12. Навички для сучасної України / К. Дель Карпіо та ін. Міжнародний банк реконструкції та розвитку, 2017.
13. Ніколаєва С.Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. *Іноземні мови*. 2010. № 3. С. 3–10.
14. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 1. С. 11–17.
15. Перевознюк Н.М. Структура іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності майбутніх економістів. *Наука і освіта*. 2013. № 1/2. С. 197–201.
16. Перелік посад державної служби, що прирівнюються до відповідних підкатегорій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2017-п#n25>
17. Скалкин В.Л. Коммуникативные упражнения на английском языке : пособие для учителя. Москва : Просвещение, 1983. 128 с.
18. Тобажнянский Л.Л., Сокол Є.І., Клименко Б.В. Болонський процес: цикли, ступені, кредити. Харків : НТУ «ХПІ», 2004. 144 с.
19. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. Москва : Просвещение, 1986. 222 с.
20. Eligibility | Careers with the European Union. *Epsa. Europa EU*. URL: https://epsa.europa.eu/how-to-apply/eligibility_en
21. European Convention of Human Rights. European Court of Human Rights. Council of Europe, 1950. 55 p.
22. Kotlyarova O. Communicative Competence of Modern Civil Servant. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Русская филология*. 2017. № 4. P. 8–17. DOI: 10.18384/2310-7278-2017-4-8-17
23. LY, Nguyen Ngoc Luu. Developing Learner Autonomy-Based Foreign Language Proficiency Enhancement Model for Vietnam's Public Officials, Civil Servants and Public Employees. *VNU Journal of Foreign Studies*. 2018. [S.l.]. V. 34. N 4. URL: <https://js.vnu.edu.vn/FS/article/view/4287>
24. Oxford R., Magnan S.S. Language learning strategies and beyond: A look at strategies in the context of styles. *Shifting the instructional focus to the learner*. Middlebury, VT: Northeast Conference on the Teaching of Foreign Languages, 1990. P. 35–55.
25. Tubutienė V. The Development of professional competences of public servants in Lithuania. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. 2006. №. 4 (11). P. 175–182. URL: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367183751092/J.04~2006~1367183751092.pdf>